

УДК 330.131.7

Н.Є. ГРИШКО, ст. викл., КДУ ім. М. Остроградського, Кременчук
М.С. ДЖУГАН, магістр, КДУ ім. М. Остроградського, Кременчук

ОСОБЛИВОСТІ ОЦІНКИ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ МАШИНОБУДІВНОГО ПІДПРИЄМСТВА В КОНТЕКСТІ ГАРАНТУВАННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ

На основі дослідження різноманітних підходів щодо розрахунку інвестиційної привабливості об'єкта, що знаходять своє відображення у працях вчених, запропоновано методiku проведення оцінки інвестиційної привабливості машинобудівного підприємства з метою гарантування економічної безпеки.

On the basis of research of various approaches in relation to the calculation of investment attractiveness of object, that find the reflection in labours of scientists, the method of leadthrough of estimation of investment attractiveness of machine-building enterprise is offered with the purpose of guaranteing economic security.

Ключові слова: інвестиційна діяльність, інвестиційна активність, інвестиційна привабливість, економічна безпека, інвестиційна безпека, комплексний аналіз, потенціал підприємства, інтегральний показник.

Вступ. Комплексність завдань економічної безпеки об'єктивно потребує активізації інвестиційного процесу, його спрямування на забезпечення потенціалу позитивних економічних та соціальних змін в умовах загострення соціально-економічних суперечностей, виникнення руйнівних загроз здатності до економічного розвитку та підтримки економічного суверенітету держави. Свою практичну реалізацію це знаходить у посиленні спрямованості інвестиційних процесів на забезпечення сталого економічного зростання, досягнення реальних структурних зрушень у народному господарстві, технічному переозброєнні, підвищенні якісних показників господарської діяльності. Тому сучасний інвестиційний процес передбачає перехід до якісно нової системи регулювання, яка має функціонувати на основі принципів та критеріїв економічної безпеки.

Підприємства, намагаючись покращити або вдосконалити свої результати, прагнуть залучати кошти від потенційних інвесторів. З цією метою постає необхідність проведення оцінки інвестиційної привабливості об'єкта з урахування особливостей його функціонування.

Окремим питанням економічної безпеки присвячена велика кількість наукових досліджень. Зокрема, досить великий спектр питань соціально-економічного змісту, структури, функцій і методів економічної безпеки знайшли своє висвітлення в працях російських та українських авторів А.Гальчинського, В.Гееця, С.Глаз'єва,

О.Гончаренко, М.Єрмошенка, Я.Жаліла, Т.Ковальчука, В.Мунтіяна, Є.Олейнікова, В.Сенчагова, А.Сухорукова, В.Шлемка, А.Шовгенова та інших.

Поряд із цим провідні науковці присвячували достатньо уваги питанню оцінки інвестиційної привабливості об'єкта, зокрема, Р.М. Скриньковський у своїй праці акцентував увагу на фінансовому та виробничо-господарському стані підприємства для визначення рейтингу об'єкта дослідження [2]. Більш детальний та поглиблений аналіз відображений у праці І.М. Боярко, де запропоновано розрахунок інтегрального показника інвестиційної привабливості підприємства з використанням сподіваної та середньої геометричної величин [1]. У працях Г.О. Харламова для визначення інвестиційної привабливості об'єкта пропонується проведення порівняльної оцінки об'єктів та умов інвестування [3].

Постановка задачі. Метою статті є дослідження складових, що безпосередньо впливають на показники інвестиційної привабливості об'єкта для визначення особливостей оцінки інвестиційної привабливості промислового підприємства за умов гарантування економічної безпеки.

Методологія. Проведення аналізу інвестиційної привабливості об'єкта доволі тривалий та клопіткий процес, що передбачає проведення низки розрахунків, які формуються під впливом економічних, політичних, соціальних та інших чинників. Розроблення методики проведення аналізу означає побудову ланцюга послідовних дій та способів, що являються найбільш прийнятними для досліджуваного об'єкта.

Значна кількість вчених присвятила достатньо уваги питанню розробки методики оцінювання інвестиційної привабливості об'єктів. Вивчаючи та аналізуючи їх праці можна відмітити аспекти, які відображають схожість, але при цьому мають різне охоплення складових оцінки.

Передусім, у працях Р.М. Скриньковського основний акцент припадає на аналіз трьох складових, які дозволяють об'єктивно та комплексно оцінити стан і передумови сприятливості інвестиційної діяльності, основні стратегічні орієнтири, можливості та перспективи розвитку підприємства, що стимулюють чи дистимулюють приплив інвестицій, а саме: 1) фінансово-господарську діяльність; 2) інноваційну діяльність; 3) інвестиційну діяльність [3].

Дана методика дозволяє визначити рейтинг об'єкта дослідження щодо залучення інвестицій на основі оцінки фінансового та виробничо-господарського стану підприємства.

Формування оцінки інвестиційної привабливості об'єкта ґрунтується на аналізі поточного фінансового стану підприємства з урахуванням перспектив його розвитку – провідна мета, що висвітлена у праці І.М. Боярко. Інвестиційна активність характеризується залученням довгострокових інвестицій в капітал підприємства та є

відображенням його інвестиційної привабливості. Поряд із цим основними показниками оцінки ефективності господарської діяльності підприємства виступають: рентабельність підприємства; 2) показники оборотності [1].

Результатом застосування даної методики виступає розрахунок інтегрального показника інвестиційної привабливості підприємства, що здійснюється на основі двох величин – сподіваної та середньої геометричної, що дозволяє враховувати можливі зміни інвестиційної привабливості в процесі прийняття управлінських рішень.

Новий підхід до оцінки інвестиційної привабливості відображено у праці Г.О. Харламова, де в основу методики покладено метод порівняння об'єктів та умов інвестування, при цьому всі показники-індикатори розвитку об'єкта рейтингування систематизовано за 3-ма складовими інвестиційної привабливості об'єкта, а саме: 1)інвестиційний потенціал; 2)інвестиційна активність; 3)інвестиційні ризики [3]. Запропонована методика дає можливість виявляти слабкі місця підприємства та оперативно отримувати рейтинговий продукт.

Результати дослідження. Дослідження особливостей наведених методик оцінки інвестиційної привабливості об'єкта свідчить про можливість їх застосування для промислового об'єкта за умов проведення комплексного аналізу на основі показників фінансово-господарської діяльності підприємства, а саме: показників оборотності та рентабельності, ліквідності та платоспроможності, фінансової стійкості, а також показників інвестиційної активності шляхом проведення оцінки ефективності розвитку інвестиційної діяльності за створеними фінансовими ресурсами підприємства.

Об'єктом оцінки інвестиційної привабливості виступає ВАТ “Кременчуцький колісний завод” - єдине в Україні спеціалізоване підприємство в сфері виробництва сталених холодно - штампованих колес і ободів різних конструкцій для автомобільної і сільськогосподарської техніки.

На нашу думку, алгоритм проведення оцінки інвестиційної привабливості, з урахуванням вищенаведених методик, має включати оцінку наступних показників діяльності промислового підприємства: 1) показники оборотності та рентабельності; 2) ліквідності та платоспроможності; 3) показники фінансової стійкості; 4) оцінка ефективності розвитку інвестиційної діяльності за створеними фінансовими ресурсами. Даний перелік, на перший погляд, є досить простим, але у комплексному аналізі характеризує потенціал підприємства, що і визначає доцільність інвестування коштів.

Показники оборотності та рентабельності можна об'єднати в одну групу, оскільки між ними існує певний взаємозв'язок (табл. 1).

Таблиця 1 - Показники оборотності та рентабельності ВАТ “КрКЗ”

Показник	2006 рік	2007 рік	2008 рік	2007/2006		2008/2007	
				+/-	%	+/-	%
Коефіцієнт оборотності активів	1,84	1,56	1,38	-0,28	-15,22	-0,18	-11,54
Коефіцієнт оборотності оборотних активів	3,41	2,92	2,50	-0,49	-14,37	-0,42	-14,38
Коефіцієнт оборотності власного капіталу	2,30	2,06	1,99	-0,24	-10,43	-0,07	-3,40
Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості	10,93	10,49	9,28	-0,44	-4,03	-1,21	-11,53
Рентабельність оборотних активів	0,179	0,141	0,123	-0,038	-21,23	-0,018	-12,77
Рентабельність реалізації	0,065	0,059	0,053	-0,006	-9,23	-0,006	-10,17
Рентабельність власного оборотного капіталу	0,120	0,091	0,073	-0,029	-24,17	-0,018	-19,78
Рентабельність власного капіталу	0,242	0,198	0,194	-0,044	-18,18	-0,004	-2,02

Отже, уповільнення оборотності оборотних коштів має негативне значення для підприємства, тому що із його запасів не вивільняються значні суми коштів, які додатково мають бути направлені на фінансове розширення виробництва. Рентабельність власного капіталу показує величину прибутку, яка припадає на 1 грн. власного капіталу та ефективність використання активів, що створені за рахунок власних засобів. Даний показник має негативну тенденцію. Рентабельність оборотних активів показує величину прибутку, яка припадає на 1 грн. оборотних активів. Показник зменшується, тобто підприємство отримує менше прибутку з 1 грн. оборотних активів, а у 2007 році взагалі несе збитки.

Стосовно показників другої групи, до яких відносяться показники ліквідності та платоспроможності, можна характеризувати як поточний, так і перспективний стан розрахунків (табл. 2).

Підприємство можна вважати ліквідним, тому що оборотні активи підприємства значною мірою перевищують поточні зобов'язання. Аналізуючи фінансову стійкість підприємства можна говорити про надійність, стабільність, а також побудову планів на перспективу.

Узагальнюючим показником фінансової стійкості є надлишок або нестача джерел формування запасів. Для характеристики джерел формування запасів застосовується кілька показників, які відображають ступінь охоплення різних видів джерел:

1.Наявність власних оборотних засобів:

$H_{в2006} = 79638,9$ тис. грн.; $H_{в2007} = 79721,8$ тис. грн.; $H_{в2008} = 93369$ тис. грн.

2.Наявність довгострокових джерел формування запасів:

$H_{д2006} = 79638,9$ тис. грн.; $H_{д2007} = 100394,6$ тис. грн.; $H_{д2008} = 11874$ тис. грн.

3.Показник загальної величини джерел формування запасів:

$H_{в2006} = 117078$ тис. грн.; $H_{в2007} = 176642,9$ тис. грн.; $H_{в2008} = 215814$ тис. грн.

Таблиця 2 - Показники ліквідності та платоспроможності

Показник	2006 р.	2007 р.	2008 р.	2007 / 2006		2008 / 2007	
				+/-	%	+/-	%
Крефіцієнт покриття	3,127	2,666	2,219	-0,461	-14,74	-0,447	-16,77
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,014	0,229	0,040	0,215	у 15 разів	-0,189	-82,53
Коефіцієнт термінової ліквідності	1,126	1,039	0,582	-0,087	-7,73	-0,457	-43,98
Частка оборотних засобів у активах	0,547	0,525	0,571	-0,022	-4,02	0,046	8,76

Трьома показниками наявності джерел формування запасів відповідають три показники забезпеченості джерелами їх формування (надлишок або недостача власних засобів, довгострокових джерел формування, загальної величини джерел формування запасів) [2].

Таблиця 3 - Тип фінансової стійкості підприємства, тис. грн.

Показники	2006 рік	2007 рік	2008 рік
$\pm H_b$	-8011,7	+31367,7	+43379
$\pm H_d$	+781,2	+45250,3	-38116
$\pm H_3$	-352,9	+75895,4	+165824

Таким чином, 2006 та 2008 роки характеризуються нормальною фінансовою стійкістю, тобто вартість запасів суб'єкта господарювання менша від суми довгострокових джерел фінансування. Дана стійкість гарантує платоспроможність підприємства. 2007 рік характеризується абсолютною фінансовою стійкістю, тобто сума власних оборотних засобів перевищує вартість запасів суб'єкта господарювання. Отже, можна зробити висновок, що при абсолютній та нормальній стійкості фінансового стану спостерігається високий рівень доходності та відсутність порушень платіжної дисципліни.

Після проведення класичного аналізу показників фінансово-господарської діяльності промислового підприємства доцільним є оцінка ефективності розвитку інвестиційної діяльності за створеними фінансовими ресурсами підприємства для більш поглибленого визначення інвестиційної привабливості об'єкта (табл. 4).

Таблиця 4 - Оцінка ефективності розвитку інвестиційної діяльності за створеними фінансовими ресурсами

Показники	Період			
	2007 до 2006	2008 до 2007	Відхилення	
			+/-	%
Ланцюгові темпи зміни, %:				
активів (об'єктів інвестування)	126,16	112,36	-13,8	-10,94
- чистого прибутку	109,25	103,91	-5,34	-4,89
- чистого доходу	111,40	116,60	5,2	4,67
Коефіцієнт еластичності за:				
- чистим прибутком	0,093	0,039	-0,054	-58,06
- чистим доходом	0,114	0,166	0,052	45,61

Результати аналізу свідчать, що протягом 2006-2008 рр. приріст об'єктів інвестицій формував доволі позитивні тенденції щодо одержаних результатів, оскільки приріст інвестицій не зменшує величину чистого прибутку. Таке співвідношення (розрахунок коефіцієнту еластичності) показує, на скільки процентів

змінюється результат інвестування зі зміною величини інвестицій на 1%.

На нашу думку, при визначенні інвестиційної привабливості об'єкта не менш важливим є співвідношення динаміки змін наступних показників: капіталізована частина прибутку, коефіцієнт стійкого економічного зростання, період окупності капіталу (табл. 5).

Таблиця 5 - Оцінка пропорцій зміни показників капіталізованої частини прибутку та стійкості економічного зростання

Показник	2006 р.	2007 р.	2008 р.	2007 / 2006		2008 / 2007	
				+/-	%	+/-	%
Капіталізована частина прибутку	21464,1	18437,1	16048	-3027	-14,10	-2389,1	-12,96
Коефіцієнт (частка) капіталізованої частини прибутку	0,93	0,73	0,62	-0,2	-21,51	-0,11	-15,07
Коефіцієнт стійкого економічного зростання	0,12	0,08	0,06	-0,04	-33,33	-0,02	-25,00
Період окупності капіталу	9	13	14,5	4	44,44	1,5	11,54
Період окупності власного капіталу	7,5	9,5	10	2	26,67	0,5	5,26

На основі отриманих даних можна зробити висновок, що на об'єкті дослідження величина капіталізованої частини прибутку має негативну тенденцію, тобто спостерігається зменшення частки чистого прибутку, яка спрямовується на збільшення власного капіталу.

На основі отриманих даних аналізу інвестиційної привабливості ВАТ “КрКЗ” є доцільним підвищення ефективності діяльності підприємства у напрямках: налагодження строків постачання та збуту продукції; забезпечення продуктивності запасів; раціональне використання власного капіталу; зменшення розміру дебіторської заборгованості; створення сприятливих умов для інвестування коштів; збільшення питомої ваги реінвестованого прибутку.

З огляду на те, що визначною частиною інвестиційної безпеки є безпека реальних інвестицій, яка, у свою чергу, має дві складові: безпека інвестицій, спрямованих у власну діяльність; безпека інвестицій, спрямованих за межі підприємства, застосування запропонованої методики дозволяє враховувати ризик неотримання прибутку від вкладених коштів та ризик власної неплатоспроможності.

Висновки. Розробка методики проведення оцінки інвестиційної привабливості об'єкта будувалася на підґрунті робіт провідних науковців, які детально та точно сформулювали підходи щодо її оцінки, структуруючи та виділяючи складові.

Запропонований комплексний метод дозволяє удосконалити способи проведення оцінки інвестиційної привабливості об'єкта, при цьому керуючись

загальними критеріями оцінки показників фінансово-господарської діяльності промислового підприємства. Дана методика характеризується простотою розрахунків, але, водночас, базується на оцінці фінансових ресурсів як запоруки ефективного розвитку інвестиційної діяльності. На прикладі ВАТ “КрКЗ” було проведено комплексну оцінку інвестиційної привабливості промислового підприємства.

Список літератури: 1. Боярко І.М. Оцінка інвестиційної привабливості суб’єктів господарювання // Актуальні проблеми економіки. – 2008. – №7. – С.90. 2. Скриньковський Р. М. Методика оцінювання інвестиційної привабливості підприємств машинобудування // Актуальні проблеми економіки. – 2008. - №7. – С. 228. 3. Харламова Г.О. Оцінювання привабливості об’єктів інвестування // Актуальні проблеми економіки. – 2008. - №9. – С. 73. 4. Ареф’єва О.В. Кузенко Т. Б. Економічні основи формування фінансової складової економічної безпеки // Актуальні проблеми економіки. – 2009. - №1(91). – С. 98.

Подано до редакції 14.04.2009

УДК 330.1

Т.А. ПОГОРЕЛОВА, доц. НТУ «ХПИ»

СОВРЕМЕННЫЕ ПОДХОДЫ К УПРАВЛЕНИЮ ПЕРСОНАЛОМ

В статье рассмотрен один из современных подходов к управлению персоналом – троично-матричный анализ, который пригоден как для эффективного построения корпоративных систем управления, так и для оценки персонала.

In article one of modern approaches to management of the personnel – the triple-matrix analysis which is suitable both for effective construction of corporate control systems, and for personnel estimation is considered.

Ключевые слова: персонал, оценка персонала, троично-матричный анализ, творчество, организаторские и исполнительские способности.

Введение. Персонал является важнейшим ресурсом, который обеспечивает устойчивость и развитие организации. При этом он имеет следующие особенности:

- люди активны, т.е. люди имеют собственные устремления, и все попытки управлять воспринимают через свои потребности. Поэтому персонал способен отвергать направленные на него воздействия, что может приводить к результатам, противоположным ожидаемым;

- в управлении персоналом участвуют и руководители, и специалисты кадровых служб. Это может вызвать противоречия между желаниями руководителей и специалистов-кадровиков;

- и руководители, и кадровики сами являются персоналом, что приводит к возрастанию субъективных моментов в управлении человеческими ресурсами.